

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สารสนเทศเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญและมีคุณค่ามหาศาล สารสนเทศมีประโยชน์นานัปการ นับตั้งแต่สนองความต้องการอยากรู้อยากเห็น จนถึงช่วยแก้ปัญหา วางแผน และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ สารสนเทศยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาบุคคล ช่วยในการปฏิบัติงาน และช่วยในการดำเนินชีวิตซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาองค์กรโดยรวม ความต้องการในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของบุคคลแต่ละประเภท วัย ระดับการศึกษา และวิชาชีพย่อมแตกต่างกันไปตามสถานภาพและวัตถุประสงค์ของการนำสารสนเทศไปใช้ (ปราวณี อัครภูษิตกุล, 2542, หน้า 25) สารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ จึงจำเป็นสำหรับบุคคลในสังคมปัจจุบันที่เรียกว่าสังคมข้อมูลข่าวสารหรือสังคมสารสนเทศ (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2528, หน้า 24)

ในสังคมปัจจุบัน สารสนเทศมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เนื่องจากสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของทุกคน ทำให้สังคมมนุษย์มีความต้องการสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลจำเป็นต้องใช้สารสนเทศอยู่ตลอดเวลา แต่จะเป็นสารสนเทศรูปแบบใดและมีความลึกซึ้งเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานหรือบุคคลนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาทุกแห่งต่างต้องใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนและการค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา (ทิพวรรณ หอมพูลและคณะ, 2542, หน้า 130-131)

ในปัจจุบัน ระบบการศึกษามีได้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น บทบาทของอาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้คอยชี้แนะนักศึกษาให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะความรู้ในแต่ละสาขาวิชามีมากไม่สามารถถ่ายทอดได้หมดในชั้นเรียน ดังนั้น ความรู้ที่ถ่ายทอดให้เป็นเพียงความรู้พื้นฐานและเป็นแนวทางให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้ด้วยตนเองจากแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์เอกสาร

รวมทั้งจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ (สุกานดา ดีโพธิ์กลางและคณะ, 2542, หน้า 33)

โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เป็นสถาบันการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์และหน้าที่ในการจัดการศึกษาทางสายวิชาชีพเพื่อมุ่งผลิตกำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงให้มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในการปฏิบัติงานตามความต้องการของตลาดแรงงาน ท้องถิ่น และสังคมในด้านช่างอุตสาหกรรมและบริหารธุรกิจ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) รับผิดชอบ ส่งเสริมดูแล (พจนา ว่องตระกูล, 2541, หน้า 130) มีหลักสูตรคล้ายคลึงกับหลักสูตรของกรมอาชีวศึกษาและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คือ มีหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปประกอบวิชาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543, หน้า 29) ปัจจุบันสถาบันเอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเป็นจำนวนมากทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พิจารณาได้จากสถิติปีการศึกษา 2542 มีโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนใน 5 สาขาวิชา คือ พณิชยกรรม ช่างอุตสาหกรรม ศิลปหัตถกรรม เกษตรกรรม และคหกรรม จำนวน 367 โรงเรียน มีครูผู้สอน 18,285 คน มีนักเรียน 422,325 คน เป็นนักเรียนหลักสูตร ปวช. 219,133 คน หลักสูตร ปวส. 202,998 คนและหลักสูตร ปวท. 194 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543, หน้า 2-9)

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้ในการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่องานอาชีพนั้น ๆ รวมทั้งความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็นในวิชาชีพของผู้เรียน (เมธี บิลันธนันท์, 2530, หน้า 33) โดยจัดให้มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี (classroom theory) และภาคปฏิบัติ (shop practice) ซึ่งการเรียนการสอนดังกล่าวต้องอาศัยการค้นคว้าหาข้อมูลจากทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการในห้องสมุด ห้องสมุดจึงมีบทบาทสำคัญต่อสถาบันการศึกษาเนื่องจากไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ และนักวิจัยต่างต้องใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนและการค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา สถาบันการศึกษาทุกแห่งจึงต้องมีห้องสมุด (library) หรือศูนย์สารสนเทศ (information center) เพื่อใช้เป็นแหล่งให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร รายงานประจำปี ฯลฯ ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เทปวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง ฯลฯ และในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เช่น อินเทอร์เน็ต ซีดีรอมมัลติมีเดีย ฐานข้อมูลซีดีรอม และฐานข้อมูลออนไลน์ (พวา พันธุ์เมฆา, 2541, หน้า 3)

จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่า หน่วยงาน องค์กร และสถาบันการศึกษาต่างๆ ทำการวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจำนวนน้อยมาก ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพห้องสมุด รูปแบบทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการ และปัญหาในการให้บริการสารสนเทศ รวมทั้งข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน แล้วนำผลการวิจัยมานำเสนอในรูปแบบ "เว็บเพจ" (web page) ให้บริการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเวิลด์ไวด์เว็บ (WWW) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนให้มีมาตรฐาน และเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ตลอดจนสามารถใช้เป็นแหล่งในการค้นคว้าข้อมูลโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการในห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการให้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง
3. เพื่อศึกษาและสำรวจข้อมูลทั่วไป ของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง
4. เพื่อนำผลการวิจัยมาเสนอในรูปแบบเว็บเพจ ผ่านระบบเวิลด์ไวด์เว็บ (WWW) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet)

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบสภาพห้องสมุด และทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการ รวมทั้งปัญหา/อุปสรรคในการให้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนให้มีมาตรฐาน และเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ตลอดจนสามารถใช้เป็นแหล่งในการค้นหาข้อมูลโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง โดยการสืบค้นผ่านระบบ เวิลด์ไวด์เว็บ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 79 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในกลุ่มภาคกลาง รวม 22 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สุพรรณบุรี สิงห์บุรี สระแก้ว และสระบุรี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุด โดยส่งแบบสอบถามถึงบรรณารักษ์ห้องสมุด จำนวน 79 โรงเรียน ตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ชื่อที่ใช้เรียกห้องสมุด
- 2.2 งบประมาณที่ได้รับ
- 2.3 สถานที่ตั้ง
- 2.4 บุคลากรห้องสมุดโรงเรียน
- 2.5 ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
- 2.6 ทรัพยากรสารสนเทศที่มีบริการในห้องสมุด
- 2.7 บริการสารสนเทศ
- 2.8 การจัดกิจกรรมห้องสมุด
- 2.9 ปัญหา / อุปสรรคในการให้บริการสารสนเทศ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 79 โรงเรียน ในหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1 ชื่อโรงเรียน (ไทย / อังกฤษ)
- 3.2 ผู้บริหารโรงเรียน
- 3.3 นโยบายโรงเรียน
- 3.4 สถานที่ตั้ง / เว็บไซต์ (Web Site)
- 3.5 จำนวนอาจารย์
- 3.6 จำนวนนักเรียน / นักศึกษา
- 3.7 หลักสูตร / สาขาวิชาที่เปิดสอน / จำนวนนักเรียนต่อหลักสูตร
- 3.8 อัตราค่าเล่าเรียน
- 3.9 รางวัลที่ได้รับ
- 3.10 ระบบประกันคุณภาพ

4. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบ “เว็บเพจ” โดยใช้โปรแกรมดรีมวีปเวอร์ (Dreamweaver) เมื่อพัฒนาเสร็จแล้วนำไปไว้บนเว็บเซิร์ฟเวอร์ (web server) ที่ URL : <http://www.e-tech.ac.th> และจะมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ทราบสภาพปัจจุบันของห้องสมุด และทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการในห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ให้มีมาตรฐาน รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน
2. เป็นแหล่งในการสืบค้นข้อมูลโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง เพื่อเป็นแนวทางช่วยในการตัดสินใจพิจารณาเลือกศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน
3. เป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยผ่านระบบเว็บไซต์ไวด์เว็บ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน หมายถึง สถานที่รวบรวมและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
2. สภาพห้องสมุด หมายถึง สภาพการบริหารงานและการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง ประกอบด้วย บุคลากรห้องสมุด อาคารสถานที่ งบประมาณห้องสมุด การให้บริการของห้องสมุด การจัดกิจกรรมห้องสมุด และทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการในห้องสมุด
3. บรรณารักษ์ หมายถึง ผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งอาจเป็นครูที่ได้รับการบรรจุให้เป็นบรรณารักษ์โดยตรง หรือครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้ทำหน้าที่บรรณารักษ์

4. **ทรัพยากรสารสนเทศ** หมายถึง ความรู้ เรื่องราว ข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ที่มีการบันทึกโดยกรรมวิธีต่าง ๆ แบ่งออกเป็นทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร และกฤตภาค ในรูปแบบโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ เทปบันทึกเสียง เทปวีดิทัศน์ และในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ซีดีรอม มัลติมีเดีย ฐานข้อมูล และอินเทอร์เน็ต

5. **ปัญหา/อุปสรรค** หมายถึง ความไม่สะดวก หรือความขัดข้องที่บรรณารักษ์พบในการดำเนินงานและการให้บริการสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง

6. **ข้อมูลทั่วไป** หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง ประกอบด้วย ชื่อโรงเรียน สถานที่ตั้ง ผู้บริหารโรงเรียน หลักสูตร และสาขาวิชาที่เปิดสอน ฯลฯ

7. **โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน** หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนวิชาชีพโดยได้รับอนุญาตให้เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในงานวิจัยนี้ หมายถึง โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกลุ่มภาคกลาง (แบ่งกลุ่มตามสมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย)

8. **ผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

9. **อินเทอร์เน็ต (Internet)** หมายถึง ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ประกอบด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (computer network) มากมายต่อเชื่อมโยงกันทั่วโลกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน

10. **เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web - WWW)** หมายถึง ระบบสื่อสารสารสนเทศที่นิยมใช้กันมากในระบบอินเทอร์เน็ต เป็นตัวกลางในการสื่อสารข้อมูลร่วมกับเว็บเบราว์เซอร์ ทำหน้าที่รวบรวมและกระจายเอกสารที่เครือข่ายของตนสร้างขึ้นร่วมกับข้อมูลของศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเภทอื่น ๆ เช่น FTP, Gopher, Usenet, Newsgroup และ E-mail เป็นต้น เพื่อให้บริการแก่ประชากรทั่วโลก

11. **เว็บเพจ (web page)** เป็นหน้าของเอกสารในเว็บไซต์หนึ่ง ๆ อาจมีตั้งแต่ 2-3 หน้า จนถึงเป็นพัน ๆ หน้า เว็บเพจจะมีลักษณะเป็นสื่อผสมและเอกสารในหน้าหนึ่ง ๆ สามารถเชื่อมโยงไปยังหน้าอื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกันโดยการเชื่อมโยงข้อมูลแบบไฮเปอร์เท็กซ์ (hypertext) ซึ่งการเชื่อมโยงข้อมูลบนเว็บเพจแต่ละหน้านั้นอาจถูกกำหนดหรือออกแบบให้อยู่ในลักษณะที่เป็นหัวข้อ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ

12. เว็บไซต์ (web site) เป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและสื่อประสมต่าง ๆ (รูปภาพ เสียงและข้อความ) ของแต่ละหน่วยงาน บริษัท หรือบุคคล โดยเรียกเอกสารต่าง ๆ เหล่านั้นว่าเว็บเพจ และเรียกเว็บเพจหน้าแรกของแต่ละเว็บไซต์ว่าโฮมเพจ โดยเจ้าของเว็บไซต์จะเป็นผู้ดูแลรักษาและปรับปรุงข้อมูลเอง ซึ่งอาจเป็นองค์กรของรัฐหรือเอกชนหรือเว็บไซต์ส่วนบุคคลก็ได้

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University